पाररहितः, 'असि'। इतः पूर्व्वं 'अक्षितः', केनाप्यविनाशितः 'असि'। इतः परं 'अप्यक्षय्यः' विनाशयितुमशक्यः,'असि'। तादृशस्त्वं 'तपसः', सर्वैरनुष्ठीयमानस्य 'प्रतिष्ठा' फलभूमिः, अत एवाश्रयः। तादृशे 'त्वयि', 'इदं' सर्वं जगत् 'अन्तः', वर्त्तते। तौ किं किमिति तदुच्यते। 'विश्वं यक्षं' सर्वं पूज्यं यद्यद्गुरुदेवादिकं पूज्यमस्ति तत् सर्वं, 'त्वयि', वर्त्तते। 'विश्वं भूतं' यद्यत् पृथिव्यादिभूतजातमस्ति तत् सर्वं, 'त्वयि', वर्त्तते। 'विश्वं सुभूतं' यद्यत् सुष्ठु पृथिव्यादिभूतकार्य्यं प्राणिशरीरजातं तत् सर्व्वं, 'त्वयि' वर्त्तते। अतस्त्वं 'विश्वस्य' पूर्व्वमुत्पन्नस्य जगतः, 'भर्त्ता' पोषकः, 'विश्वस्य' पूर्व्वमुत्पन्नस्य, 'जनयिता' उत्पादकः, 'कामदुघं' अपेक्षितकामानां दोग्धारं। 'अक्षितं' क्षयरहितं। तादृशं 'त्वां' इह भूमावहं 'उपदधे', 'प्रजापतिः', एव त्वामत्र 'सादयतु', हे इष्टके 'अङ्गिरस्वत्' यथाऽङ्गिरोभिर्महर्षिभिरुपहिता सती त्वं, 'ध्रुवा' स्थिरा जाता, तथा 'तया' प्रजापतिदेवतया, उपहिता सती 'ध्रुवा' 'सीद'॥

(२) अथ द्वितीयमन्त्रमाह। "तपोऽसि लोके श्रितम्। तेजसः प्रतिष्ठा। त्वयीदमन्तः। विश्वं यक्षं विश्वं भूतं विश्वꣳ सुभूतम्। विश्वस्य भर्त्र विश्वस्य जनयित्र। तत्त्वोपदधे कामदुघमक्षितम्। प्रजापतिस्त्वा सादयतु। तया देवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवासीद"॥ २॥ इति। हे द्वितीयेष्टके त्वं 'तपोऽसि', तच्च तपः प्रथमेष्टकारूपे 'लोके', समाश्रितं। तृतीयेष्टकारूपस्य तेजसः 'प्रतिष्ठा' आश्रयः। एवमुत्तरत्रापि योज-